

Nieuwveen, P. A.
en Helder, B. van

J. E. Beukema, te
Amsterdam (B), O. J.
dingen (Rotterdam)
Zutphen.

de Kerk.

ocksloep), G. C.
te Amsterdam. —
e Huisen. — Ter-
harmer-Markstede.
e Oud-Karspel, —
enschapp. — Stand-
t. G. J. J. Rammes
ud-Gastel (N.-Br.),
slaten, te Nijkerk
and, te Moarssen,
gem. Haafken. —
van Wijngaarden,
(toez.), B. Peijzel,
(Woerden), B. N.

M. Rosbergen,
se (toez.), J. H.
kerke.

ekker, te Hoeve-
kers, te Loon-op-
l en Houswille, J.
Zoid-Scharwoude,
Bankenham, P. L.
(toez.), W. A. B.
k, J. A. Bruins Jr.,

De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geboonneerden versonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud
van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en
Advertentieaan de ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58—80, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Dinsdagmiddag 12 uur worden ont-
vangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 9 November 1919. N°. 2181.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.50 bij vooruitbetaling
voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 7.20 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke
nummers f —.15.
Advertentieprijs: van 1 tot 6 regels f 1.30, met inbegrip van bewijsnummer, voor
elken regel meer f .20. Aanvragen en vermelding van lefdeaven f .12 per regel.

Van de Kerk.

XXXII.

En dit Evangelie des konink-
rijks zal in de geheel wereld
gepredikt worden tot een ge-
tugenis allen volkeren; en dan
zal het einde komen.
Math. XXIV:14.

De groote vraag, waarvoor we nu ten slotte komen te staan, is, of de gestadige en alrijdige afwijking van de zuivere Kerkformatie al dan niet geacht moet worden een volstrekte verloochening van het hoogere gebod te zijn geweest. Ongetwijfeld is ons, met name door den Apostel Paulus, en zulks wel meer bijzonder in zijn brief aan de Kerk van Corinthe, een scherp belijnd beeld voorgoedhouden van de volledige inrichting, die de Kerken ten slotte, om wel ingericht te zijn, erlangen moesten. Op zichzelf echter volgt hieruit geenszins, dat elke wijziging in de Kerkformatie, die niet algeheel en volkomen het zuivere beeld verwezenlijkt, als schending van het heilige te veroordelen is, dan wel enig-
lijk te betreuen valt als een niet vol-
komen beantwoorden van de realiteit aan
deze hoogst gestelde eischen. En hoezeer
men er nu ook nadruk op heeft gelegd,
dat de Gereformeerde Kerkrichting, ge-
lijkt die in de 16e eeuw opkwam, in de
hoogste mate beantwoordde aan de van
Christus wree gestelde eischen, zoo is hier-
mede intusschen nog in het allermeest
niet uitgemaakt, dat een Kerkrichting,
die niet volkomenlijk met die scherp ge-
teekende eischen overeenstemt, te kort
zou zijn geschoten in haar optreden. Het
hoofding, waarom het hier gaat, moet
scherp en volledig gesteld worden, en tot
heldere oplossing worden gebracht. Het
zeer ernstige feit, dat de Christelijke Kerken
van alle eeuwen en van alle landen in de
verste verte niet altoos stiptelijk aan be-
doelde eischen beantwoord hebben, maar er
veelal in den regel, en op de scherpst
geteekende wijze, van zijn afgeweken, is,
met de historie voor ons, geen oogenblik
voor loochening vatbaar. Kerken, die stip-
telijk aan deze eischen beantwoordden, zijn
geen regel, maar nooit anders dan hooge
uitzondering geweest. Vandaar dat wij er ons
zoo gaarne in beroemen, dat althans onze
Nederlandsche Kerken in de periode van
het einde der 16e en het begin der 17e
eeuw, aan het hoogste ideaal dat men hierbij
stelt, zouden beantwoord hebben. Nu
merken we reeds in het voorafgaande op,
dat zelfs onze Kerken in de beste dagen
allesbehalve ten volle aan het gestelde
ideaal beantwoord hebben. Doch ook al
stapt men hierover heen, zoo blijft men
toch, door heel de historie en op alle
terreinen in alle land, voor het onloochenbaar
feit staan, dat de Kerkrichtingen die we aan-
troffen, wel verre van geheel aan dit hooge
ideaal te beantwoorden, veelal zooverre
er van afwijken, dat vaak zelfs het laatste
spoor van het oorspronkelijk ideaal geheel
teloor blijkt te zijn gegaan. Is nu dit feit
niet te loochenen, doch wordt het veelal
door elk nauwkeuriger historisch onderzoek
opnieuw bevestigd, zoo is niet aan de zeer
ernstige vraag te ontkomen, of deze alrijd-
ge en voortdurende afwijking van den
oorspronkelijken idealen vorm eeniglijk te
verklaren is als een tekortkoming, als een
afwijking die uit schuldig verzuim voort-
kwam, en alzoo zonder eenig voorbehoud
moet veroordeeld worden, dan wel of deze
gestadige en alrijdige afwijking te beschou-
wen is, als door den Heere zelf beoogd, ja,
vaak in het leven geroepen.

Op deze ernstige vraag nu poogde men
veeltijds als eenig bescheid het antwoord
te geven, dat alle deze zich schier nooit
verzakende afwijkingen de booze vrucht
waren van menschelek verzuim en tekort-
koming, van eigendunkelijkheid en van een
schuldig doorzetten van eigen zin en wil.
Dit korte antwoord echter kan ons daarom
niet bevredigen, omdat de leiding van de
historie der Kerken steeds in Christus hand
is geweest, en die leiding gedurig blijkt,
niet op 't volgen van het spoor, dat de
Corinther brief ons teekent, gedeeld te
hebben. Wat de Corinther brief stelt, en
elders wordt aangegeven, blijft het karakter
dragen van algemeene voorschriften in
idealen zin, maar de feitelijke histo-
rie der Christelijke Kerk laat geen
oogenblik twijfel over, of de aldus
gestelde regel bond den Christus aller-
minst bij de leiding, die hij aan het opkomen
van zijn Kerk onder de onderscheiden
volken gaf. In den gang dien het leven der
Kerken onder de volken genomen heeft,
openbaarde zich een macht van regering
en beleid, zoo voor wat de volken als voor
wat de Kerken betrof, en het is bij dit
ingaan van de Kerk in de onderscheiden

volken, in het opbloeien van de Kerk onder
die natien, en onder het doordringen van
de Kerk in allerlei volksverband, dat zich
geheel andere wegen en paden vertoonden,
dan in den Corinther brief zijn aangegeven,
en zulks zonder dat 't mag worden voor-
gesteld, als vielen in deze afwijkingen niet
anders dan stuitende zonden van deze volken
en Kerken te betreuen. Er is hier allerwegen
een actieve leiding gaande, die door Christus
zelf aan het leven der volken en aan
het optreden van zijn Kerken onder deze
volken gegeven werd. En het is deze leiding,
die de Christus zelf aan deze volken en aan
zijn Kerk in die volken gaf, die zich gedurig
vrijmaakte en vrijhield van de heer-
schappij, die het oorspronkelijk gegeven
ideaal vanzelf op het Kerkelijk leven moest
uitoefenen.

Het eerste waarmede hier te rekenen
valt, is het onloochenbare feit, dat in de
eerste eeuwen het Kerkelijk leven in aan-
raking kwam met geheele volken, die juist
in die dagen vrij plotseling zich hun eigen
religie zagen ontvallen. De Christelijke religie
is niet de wereld ingegaan in de dagen, toen
de eigenaardige afgodische diensten nog
ongekrenkt in volle kracht bloeiden. Onge-
twijfeld waren er ook toen nog enkele, ver-
af wonende volken, wier aloude afgod-
derijen ongekrenkt en onverzwakt voort-
kropen, maar regel was dit niet. De Romein-
sche en Griekse afgoderijen, die
tussen waarvan het Christendom opkwam,
hadden zich zelve overleefd, konden bij
eenig nadenken niet langer bevredigen, en
gedurig ontwaren we dan ook in de Aposto-
lische Zendingen, hoe de Apostelen telkens
een droef ledig pogen aan te vullen, dat
op de geesten verwoestend inwerkte. Doch
hierbij bleef het niet. Veel sterker toch
openbaarde dit verlies van eigen religie
zich strijd bij de volken der Volksverhuizing,
en bij de overige volken in het Midden en
in het Noorden van Europa, die allengs
met de Christelijke religie in aanraking
kwamen. Er school in de volken der Volks-
verhuizing en in de volken van Midden-
en Noord-Europa zelfs geen afgodische
macht meer, die tot op zekere hoogte den
dorst naar een hoogere bezieling had kunnen
bevredigen. Het ste kiet niet men dit dan ook,
als de volken der Volksverhuizing allezins
Europa binnendringen, en bijkbaar geen
enkel vorm van religie, die ook maar
ten deele bevredigen kon, met zich mee-
brengen. Schier alle deze volken waren ten
slotte als geheel godsdienstloos geworden,
en door hun optrekken uit het hart van
Azië naar Europa, hadden ze zich nog sterker
dan voorheen van wat in vroeger dagen
hen verlokten, vervreemd. Hierbij nu deed
zich het opmerkelijke verschijnsel voor, dat
evenals bij den hoofdmass te Caesarea, het
vormelijk zich vasthouden aan de oude gods-
dienstvormen, allerminst pure godsdienst-
loosheid kweekte, maar veelal een sterke
behoefte naar gemeenschap met het Hei-
lige deed opwaken.

Er schuilt in ons menschelek hart, en
zoo ook in 't hart der volken, een inner-
lijke dorst naar hooger. Wordt nu de geest
des menschen tijdelijk door verleidelijke
afgodische vormen van religie opgehouden,
dan wordt ook het hoogere in zulke geesten
verdoofd, schikt en voegt men zich in de
opgedrongen vormen, en raakt daardoor ook
in geestelijken zin steeds meer achteruit.
Breekt nu ten slotte de macht van het
afgodische, zoodat de afgodische offers en
de afgodische priesters geen macht meer
over de conscientie behouden, dan komt van
zelf straks het oogenblik, dat de algemeene
onvoldaanheid de geesten ontucht, de
afgodische diensten doet prijsgeven, en zoo
't hart ontsluit, om naar hooger ideaal te
zoeken. Zoo was het te Caesarea, zoo was het
met de Gotten, voor wie Ufilas de geestelijke
redder werd, en zoo ging het tenslotte bij
alle volken, die, van hun eigen religie ver-
vreemd, Europa binnentogen, en die toen
als vazelf in de religie der Christenen
bevrediging zochten voor wat in hun eigen
hart naar hooger dorste. Het principieel
verschil tusschen hetgeen voor ons de
Zending werd en hetgeen destijds geheele
volken aangreep, kon zich daarom niet
anders aandienen dan in de machtige
tegenstelling tusschen de persoonlijke be-
keering van individu na individu, gelijk het
thans gaat, en den geheelen ommekeer in de
existentie der volken, gelijk deze zich in de
eerste eeuw, met name in verband met de
grote Volksverhuizing, aandiende. De Zen-
ding richt zich, sedert ze in de negentiende
eeuw in nieuwen gloed opwaakte, niet
slechts in een enkele streek, maar allerwegen
op de enkele individuen. Op de Zuidzee-
eilanden moge de Kerstening der bewoners
nog een meer algemeen karakter hebben
aangenomen, maar de Zending, gelijk ze

haar zegetocht in den aanvang der vorige
eeuw inzette, en sinds steeds in om zich
grijpende activiteit te nam, erlangde al meer
het karakter van een zoeken van de enkele
personen, om ze, zoo mogelijk, uit hun
dwaling tot de waarheid in Christus over
te roepen. Juist dit karakter echter ontbrak
bij de dusgenaamde Kerstening van de
stammen en natien der groote Volksver-
huizing ten eenenmale. Bij de Kerstening
op breede schaal die toentertijd onder de
volken, welke uit Azië ons werelddeel binnen-
togen, historisch kan worden vastgesteld,
gaat de toebereiding van deze volken tot
het Christendom schier plotseling, in groote
massa's, en schier geheel uitwendig toe. Alle
deze volken waren almeer van hun vroegere
heidensche godsdienstvormen vervreemd.
Ze gevoelden behoefte, om in een geheel
gewijzigde religieuze positie over te gaan. En
het is deze overgang, die toch uiteraard geen
persoonlijk karakter van hartgrondige be-
keering kon dragen, die er toe leidde om
deze volken in hun geheel van hun vroegere
afgodische diensten te doen afstoten en hen
aansluiting bij de Christenheid te doen
zoeken.

Bij de massale bekeering van deze uit
Azië opdagende volken stelde zich nu
van zelf drieërlei mogelijkheid. Ze konden
of door persoonlijke bekeering tot de
Christelijke religie toetreden, of hun vroeg-
ere afgodij vormelijk door het Christen-
dom vervangen, ofwel zich in twee deelen
splitsen, en wel zoo, dat zeker deel van
de personen die deze volken vormden, tot
waarachtige bekeering kwamen, en de
overigen, 't zij in hun heidensche geloof vol-
harduen, of, zoo ze ook hiervoor te diep
gezonken waren, in volstrekte goddeloos-
heid overleefden. Welke van die drie uit-
komsten bereikt werd, hing natuurlijk in
hoofdzake van tweeërlei af. Eenerzijds van
den aard van deze volken, of zekere behoefte
aan een vorm voor hun godsdienstig be-
staan zich deed gelden, dan wel of ze van
alle gemeenschap in het religieuze afzagen,
zoo dat enkelen tot waarachtige bekeering
kwamen, doch de grotere massa steeds
dieper in ongelooft en goddeloosheid ver-
zonk. Daar nu van achteren op de klaarste
wijze bleek, dat alle deze volken behoefte
aan zekere religie in zich ontwaarden, kon
het niet wel anders, of het feit dat ze hun
vroegere religie of afgodij verloren had-
den, en nu onverwachts met den hoog-
staanden vorm van de Christelijke religie
in aanraking kwamen, moest hen niet zoo-
zeer individueel, als veel meer in hun mas-
sale betekenissen als volk er toe doen neigen,
om tot de hooge religie van den Christus
over te gaan. Hiertoe is het dan ook ge-
komen, en wel in tweeërlei zin. In de
eerste plaats toch toont reeds het voor-
beeld van Ufilas zelf, wat diepe religieuze
naturen onder deze volken scholen, en het
zijn deze door God verwerkte personen,
die toen op de meest stellige wijze hun oude
afgoderijen prijsgaven, hun scepticisme
terzijde zetten, en alsnu met volle beslis-
theid tot de Christelijke religie overgingen.
Maar hiermede verbond zich schier aan-
stonds het geheel afwijkende verschijnsel,
dat de groote massa van het volk, dat nog aan
gebekeering dacht, alleen den Christelijken
religievorm overnam, en zonder dieper in
de Christelijke mysteriën te dringen, zich
door den Heiligen Doop bij de Christen-
heid aansloot. Niet slechts enkelen
hunner deden zulks, noch ook was
't enkel de meerderheid die zich aan
den Doop overgaf, maar het kwam meer
op een volksactie, en niet lang meer
of alle deze volken, die achtereenvolgens
uit Azië Europa binnentogen, en hun alou-
de godsdienstvormen verloren hadden,
zochten, door zich aan den Doop te onder-
werpen, een geheel nieuwe en hoogere
religie voor hun volksbestaan, en het is
in hier voege dat 't juist dankzij de Volks-
verhuizing tot zoo spoedige Kerstening,
althans in naam, van deze volkeren-actie
gekomen is. Het sprak van zelf, dat de
Kerstening van deze volkeren geen ander
dan een zeer oppervlakkig karakter kon
dragen, en hiermede moest wel gepaard
gaan een zich mengen van de Overheid
in de geheele religieuze omkeering die
plaats greep. Men trad door de Volksverhu-
izing in het Byzantijnsche rijk binnen, en
daar nu sinds Constantijn in dit Byzanti-
sche rijk het Christendom een officieel
karakter had verkregen, doch dan ook als
religie geheel onder de beschikking van
de Overheid was gekomen, kon het niet
anders of de Gotten, en andere groepen
der Volksverhuizing, die met Oost-Europa
in rechtstreeksche aanraking niet alleen,
maar zelfs in vast verband geraakten, ge-
voelden zich van zelf verlokten, om den Byzan-
tijnschen Kerkvorm over te nemen. Gewon-

nen werd alzoo, dat door deze oppervlakkig-
heid de afschaffing van het officieele Heiden-
dom zich van zelf doorzette; gewonnen
ook dat niet zekere groep bekeerden, maar
de geheele volken den Doop aannamen en ge-
kerstend werden; maar ook de keerzijde van
dezen machten ommekeer in den bestaan-
den toestand kon niet uitblijven. De ideale
apostolische vorm van het Kerkelijk leven,
gelijk vooral Paulus dezen in beeld had
gebracht, verloor steeds meer invloed. Van
een separaat naast de Overheid optreden
van een Christelijke groep, die geheel
vrij, onafhankelijk zich aan de Nieuw-
Testamentische voorstelling hield, was geen
sprake meer. Geheel gewijzigde toestanden
waren ingetreden. En welke scherpe critiek
men ook op deze onzuivere toestanden
moge uitoefenen, toch valt niet te ont-
kennen, dat hetgeen destijds in den uthoek
van het Oost-Europa van den Christelijken
Kerkvorm geworden is, de volken in 't
algemeen verlokten, zoodat ook de Gotten
en de overige volken der Volksverhuizing
in deze oppervlakkigheid meê uitgle-
den, en zoo steeds meer den grondslag
vormden voor de onvolledige Kerstening
van het toenmalige Europa. Al is 't
toch zoo, dat de Pauselijke macht
van meet af zich aangordde, om aan dit
Overheids-Christendom zijn politiek karak-
ter te ontnemen, en het, zoo mogelijk, op
een eigen geestelijken wortel te doen op-
bloeien, de Overheid heeft zich hierdoor
niet laten ontwapenen, en de Roomsche
hiërarchie heeft wel gepoogd haar geeste-
lijkheid een hooger karakter te doen be-
houden, maar voor de groote volksmassa's
willigde toch ook zij het onhoudbaar
stelsel in, om zoo goed als de geheele
bekeering als gedoopt te eeren, en alzoo
het velen zijn geroepen, maar weinigen
uitwerkenden te beschouwen.

Gaat het nu aan, dezen geschiedkundigen
loop van de Kerstening van Europa kort-
weg als tegen 't Heeren beleid ingaandete
veroordeelen? Zoo deed en doet nog de
Secte, en ten deele ook het Anabaptisme.
Met beslistheid wordt dan afgekeurd al
wat in den loop der eeuwen, en zulks
telkens op nieuw, onder den Christennaam,
geschied is, om de Christelijke religie een
vaste positie te midden van 't leven der
volkeren te geven. Men komt dan telkens
tot de fatale conclusie, dat deze bijna
twaalf eeuwen lang het bestaan der Christe-
lijke Kerk niet anders dan zelfbedrog is
gewees; en dat men den moed heeft gemist,
om 't onheilge openlijk te bestrijden en te
niet te doen. Zoo scheidt men zich af,
men gaat op zich zelf staan, en legt zich
neder bij de sombere conclusie, dat van
den Pinksterdag af het bederf in den
Christelijken kring insloep, dat slechts
enkele ketterisch genoemde groepen in naam
het leven der Kerk voortzetten, en dat ook
nu nog, bij de verwachting van Christus
wederkomen, de uitkomst geen andere zal
blijken te zijn, dan dat de Kerk, gelijk
ze zich aandiende, de belichaming van
puur zelfbedrog is geweest, en dat in
de Voleinding dit bitter zelfbedrog zich
op de ontzettendste wijs zal openbaren.
Tegen deze seculistische voorstelling nu heb-
ben onze vaders zich steeds ten sterkste
verzet. Ook in de dagen der Apostelen
sloep het bederf van geloof en van zede
reeds zeer merkbaar in den kring der
belijders in, en in het 2e en 3e
kapittel van de Openbaringen van Johan-
nes wordt ons zonder sparen het beeld
geteekend van den geestelijken jammer
die te duchten zou zijn. Nooit werd des-
wege in de Openbaringen de Kerk als
pure schijngestalte terzijde geworpen. Ze
was en bleef Christus Kerk tot den einde
toe, en de invloed van deze Kerk zou zoo
weinig een puur seculair karakter dragen,
dat veelal na de Voleinding eeniglijk die
Kerk met haar getrouwe leden de be-
woners van het nieuwe wereldgeheel zou
uitleveren.

Er moet hier uit dien hoofde onder-
scheiden worden. In de historie van Chris-
tus Kerk openbaart zich enerzijds de tucht
en kastijding die om der zonde wil gedurig
ingrijpt, en niet alleen de existentie der
Kerk trillen en beven deed, maar ook de
volkeren in hun onderlinge verhouding
boeten doet voor hun ontrouw. Maar af-
scheiden van wat in den vorm zich als
Kerkelijke tucht, keer op keer, openbaard
heeft, is de Kerk van Christus tegelijk in
rechtstreeksche contact getreden met den
gang van het leven der volkeren, ja met
het leven van het wereldgeheel. De toe-
stand, waarin eens de Griekse en
Romeinse volken, en straks bij de Volks-
verhuizing de Aziatische groepen, zedelijk
en geestelijk bleken te verkeeren, was geen
gevolg van de ontrouw der Kerk, noch

van die onder het Oude, noch van die
onder het Nieuwe Testament. De histo-
rische gang van het leven der volkeren
stond op zich zelf, en dat de Kerk, toen zij
met deze volkeren in aanraking kwam, ze
in zulk een diep gezonken geestesstaat
vond, was geen uitvloeisel van tekortkoming
der Kerkelijke activiteit, maar de recht-
streeksche uitkomst van het leven en de
behandeling waaraan deze volken zich,
geheel buiten Christus Kerk om, hadden
overgegeven. Toen de Kerk in breder
kring zich kon openbaren, vond zij deze
volkeren alzoo, en had ze met deze ge-
gevens te rekenen. Het rijkt en schit-
terendst zou de Kerk alstoen zijn opge-
bloeid, als ze zich op eigen terrein had
gehouden, den geldelijken steun der
machthebbers had afgewezen, en met heilig
geduld de vervolgingen had verdragen, die
de wereld over haar bracht. Doch zoo
ging het niet. De geestelijk ingezonken
wereld aanvaardde den Doop en zong den
Christus het Hallelujah toe, maar stelde
daarnevens den eisch, dat ze de Kerstening
zou afdwingen, wie zich niet doopen
liet zou mogen vervolgen, en alzoo een Ker-
kelijk leven zou kunnen organiseren, dat
alomtegenwoordig was en in de hand der Overheid
een instrument werd, om de wereldlijke
machthebbers in de Kerk te doen zege-
vierden, en door hun invloed op die Kerk
hun eigen macht te verhoogen.

We hebben alzoo met tweeërlei feit te
rekenen. Ten eerste met de feiten en
fouten in het Kerkelijk leven, en hiertegen
moet de Kerkelijke tucht optreden. Maar
in de tweede plaats moet gerekend worden
met de pijnlijke invloeden, die uit het
heidensche leven der volken, met name
sinds Constantijn, in de Kerk van Christus
zich aandienen. Door dit indringen van het
product der wereldheid in op het Kerkelijk
terrein, is een toestand ontstaan, die wel
eenerzijds de Christelijke religie in Europa
en Amerika een betekenis heeft doen er-
langen, welke ze in Azië en Afrika slechts
voor een wijle bezat en sinds verloor. Hieruit
is dan ook de worsteling tusschen het heilige
en het geestelijke element in de wereldkerk
opgekomen. Die worsteling heeft op geeste-
lijk terrein geleid tot de poging van Rome,
om door een beslist dualisme de massa te
bekeeren, en toch in schijn zich af te
scheiden van wat uit de wereld was, en
anderzijds op stoffelijk gebied de Kerken
geldelijk afhankelijk van de Overheid ge-
maakt, en schier allerwegen aan de Gemeente
Gods haar zuiverheid doen inboeten. Thans
vertoonen zich gelukkig de voortekenen
van een finale oplossing van het machtige
probleem, dat ons nog altoos drukt. Het
Christendom zou noch in Europa noch in
Amerika vasten voet hebben verkregen, in-
dien het zich als secte geïsoleerd had. En
kon het niet anders, of dit seculair karakter
vermijdend, moest ze den jammer over zich
laten komen, die de natuurlijke vrucht der
halfslachtigheid was, thans mag dan toch
getuigd dat het einde van deze worsteling
naderende is. De politieke machten pogen
zich steeds meer van de Kerkelijke invloeden
vrij te maken. De Overheid helt er reeds
toe over om steeds meer van alle Kerke-
lijke bemoeienis af te zien. En mag 't straks
zoover komen, dat de Kerken van Christus
volstrekte zelfstandigheid erlangen en geheel
in haar eigen bestaan voorzien, maar dan
ook volstrekt vrij in haar innerlijke be-
wegingen worden gelaten, dan moge het
cijfer dalen en het aantal der gedoopten
zichtbaar afnemen, doch dan zal dit resultaat
althans verkregen zijn, dat het Apostolisch
ideaal ons weer naderbij komt, en de zelf-
standigheid der Christelijke Kerk terug-
keert.

Dr. A. K.

„Doe het om Uws Naams wil”.

Hoewel onze ongerechtig-
heden tegen ons getuigen,
o Heere, doe het om Uws
Naams wille, want onze
afkeerigen zijn menigvul-
dig, wij hebben tegen U
gezondd.

Jeremia XIV:7

De profet in Israël voelde diep, dat 't son-
dige volk alle aanspraak op de hulpe en uit-
redding des Heeren had ingeboet. Een pro-
fiet als Jeremia stond zoo hoog, en hij kon 't
lot, dat het volk trof, niet anders dan uit hun
aival van Jehovah verklaren. Israël heette wel
het volk Gods, en het was dit ook naar zijn heilige
roeping, maar het zondige volk verloochende
op alle manier deze zijn heilige zending, en zoo
kon 't niet anders of ramp na ramp
moest over het diep schuldige volk komen.
Het had niet anders en niet beter verdiend.
Het kon dus een profet als Jeremia niet
verbazen, dat de stuitende ongelooftmoedwil van
het volk op zoo hange wijze aan de schuldige

chappij.

at 72.

edikanten
Scholen,
nonium”.

M

omposities van
Verkrijgbaar bij

AMSTERDAM.
e maand. ::

ersiteit.

g:

Jonge uit Hane-
Kraai f 41, uit
Schied f 4, uit
T. Heerendriks-
le f 6, uit Kat-
ange f 6.50, uit
t. Wemidage
f 10, uit Nieuw-
dorp f 10, uit
Wolfsdijk f 10,
door den heer
J. J. 74.95; Ko-
ling Sr. te
oor Dr. J. Voer-
k, uit Koudum
3.10, uit Wams-
door den heer
J. J. Gravenpolder
f 1.25 samen
J. Hess te Delf-
den heer H.
f 30.60; door
uit Doo-napik
0.65, uit Oost-
erbrook f 50.70,
en f 137; door
te Roodschou-
r J. Sikkens te
den heer D.
f 10, door den heer
J. J. 9.75; door den
te Oude L. J.
terdam f 30.00;
er F. de Smit
den heer J. de
103.624; uit
f 106.874; door
rio f 5.20; door
uit Terheide
4.35, uit Breda

faculteit):

Nieuw. Beets
1.25, te Boorn-
rook f 10.634;
draistercompie
14.49, te Har-
de Damsweide
9, te Oorinde
f 13.974; te
nier f 6.02, te
g. te Ureterp
13, te Arnhem

ten heer J. de
f 0.50, uit
inge f 5, uit
leuward f 7,
artsdijk f 1,
a heer J. van
1.25, door Dr.
f 7.80, uit
f 18.35, door
in te 's Gra-
a heer J. Hess
den heer R.
door den heer
f 11.

Kulk te Sche-

studiefonds:
a de hulpver-

RLIE Jr.,
cuningsmeester.
162.
No. 6327.